

Využití semaforu na 2. stupni ZŠ

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Ing. Božena Beránková ve spolupráci s Ing. Pavlou Nawratovou

Název školy, na níž autor působí: Střední škola služeb a podnikání, Ostrava

II. Kontext:

Cílová skupina: 1. a 2. stupeň ZŠ, střední školy

Předmět, v němž byla technika realizována: dějepis, angličtina

Další relevantní informace: Techniku semafor je možné využít napříč předměty.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

U klasického semaforu, jak je původně popsán, tj. jako technika zjišťování aktuálního stavu porozumění žáků, využívají žáci tři barvy – zelenou, oranžovou a červenou k signalizaci učiteli. Pro tuto signalizaci mohou být využity plastové kelímky, značky, papírky apod. Pokud žák signalizuje v průběhu práce zelenou, znamená to, že pracuje a nemá žádný dotaz či problém. V okamžiku, kdy signalizuje oranžovou, znamená to, že potřebuje poradit; pokud signalizuje červenou, znamená to, že je ztracen a vůbec neví, jak má pokračovat dál.

Ve své výuce používám pouze dvě barvy, a to zelenou a červenou, jak je vidět na fotografii v příloze 4. Červená je pro mě signál, že žáci pracují a nechtějí být rušeni, zelená znamená, že je hotovo, máme „zelenou“ a můžeme se posunout v práci dále. V dalším textu vysvětlím, proč jsem metodu semaforu takto modifikovala.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Semafor je jedna z metod, o které jsem si v začátcích práce s metodami a technikami formativního hodnocení myslela, že nebude složité ji zavést. V původní třibarevné verzi se mi ale její zavádění vůbec nedařilo. Měla jsem pro žáky připraveny tři kartičky, které měli na stole a měli jimi signalizovat tak, jak jsem popsala výše. Kartičky nakonec ale poletovaly po třídě, žáci je různě hledali pod sešity či učebnicemi a já jsem po mnoha neúspěšných pokusech o zavedení tuto techniku na čas opustila.

V hodinách pro mě ale bylo mnohdy problematické zjišťovat, kdo ještě potřebuje čas na práci a kdo už je s ní hotový. Proto mě napadlo uzpůsobit tuto metodu mým vlastním potřebám. Jak jsem uvedla už výše, začala jsem využívat dvě barvy – červenou a zelenou. Červená je pro mě signál, že žák stále pracuje a nepřeje si být rušen, zelená naopak znamená, že mám „zelenou“ k tomu, abych se mohla ve výuce posunout dále. Pokud někdo potřebuje pomoc, přihlásí se. K signalizaci používám pouze jednu kartičku, která se otáčí. Z jedné strany je červená barva a z druhé zelená. Žáci tedy nemusí kartičky různě hledat a pracují tak v podstatě pouze s kartičkou jednou, toto je vidět v příloze 4. Jak se semaforem pracujeme, je možné vidět ve videích v přílohách 1 a 2.

V příloze 1 probíhá v hodině angličtiny gramatická aukce, kdy děti sázejí fiktivní částky na správnost či nesprávnost vět. Zde jsme konkrétně procvičovali stupňování přídavných jmen. Jak je ve videu vidět, děti věty přepisují. Dále, což už vidět není, u nich dělají poznámku, zda je věta gramaticky v pořádku, nebo ne, a sázejí si na ni určitou částku. Jakmile signalizují zelenou, mohu odhalit, zda je věta správně, nebo ne.

Ve videu v příloze 2 žáci pracují ve dvojicích a nacvičují čtení dialogu v angličtině. Opět po splnění úkolu signalizují, že můžeme pokračovat dále.

Kromě výše popsaného postupu používám semafor také jako signalizaci při otázkách typu ano/ne nebo pro vyjádření souhlasu či nesouhlasu s tím, co říkám. To je vidět na videu v příloze 3, kde žáci signalizují, zda s tím, co říkám, souhlasí, nebo nesouhlasí, a v tomto konkrétním případě si ověřuji jejich porozumění anglickému textu, který jsme předtím četli.

Reflexe učitele

Jak už jsem popsala v úvodu, klasický tříbarevný semafor se mi prozatím zavést nepodařilo, a proto jsem ho přizpůsobila svým potřebám. Díky jeho využívání mám okamžitý přehled o tom, jak na tom třída s prací je a kdy je již připravena pokračovat dále. Pokud se navíc stane, že nějaký žák opakovaně signalizuje červenou, je to pro mě signál, že oproti ostatním zaostává a je potřeba na to reagovat, zjistit, co se děje a zda nepotřebuje pomoci. Dříve jsem si nebyla jistá, zda žáci, kteří nevyvíjeli žádnou aktivitu, pouze přemýšlejí o úkolu, nebo už úkol splnili, a často se mi stávalo, že jsem je v přemýšlení svým dotazem vyrušila, díky semaforu se mi to už nestává.

V případě signalizace při otázkách či výrocích zase okamžitě vidím, kteří žáci text pochopili a kteří ne, a mohu na to okamžitě reagovat.

Reflexe žáků

Žáci uváděli, že pro ně bylo z počátku těžké si používání semaforu osvojit. Je pravda, že někteří i po několika letech, kdy semafor používám, pořád mají problém si uvědomit, že mají kartičku po skončení práce otočit, a musím je na to upozorňovat. Žáci ale uváděli, že je dobré semafor používat, protože učitel zbytečně dlouho nečeká, než přejde k dalšímu úkolu, protože vidí, kolik lidí ve třídě už úkol dokončilo. Také zmiňovali, že je pro ně těžké si vzpomenout, že si mají semafor o přestávce nachystat, protože většina učitelů na 2. stupni ho nepoužívá, proto se někdy stane, že si pro něj musí dojít až po začátku hodiny.

Doporučení při využití v praxi

Doporučila bych vytrvat a zkusit najít způsob, který bude vyhovovat vám, žákům i předmětovým specifikům. Zjistit, zda a jak používají semafor kolegové na 1. stupni, a zkusit na to navázat.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Gramatická aukce (video)

Příloha 2: Práce ve dvojicích (video)

Příloha 3: True or false – pravda, nebo lež (video)

Příloha 4: Semafor – jedna kartička

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

